Historier fra Risskov

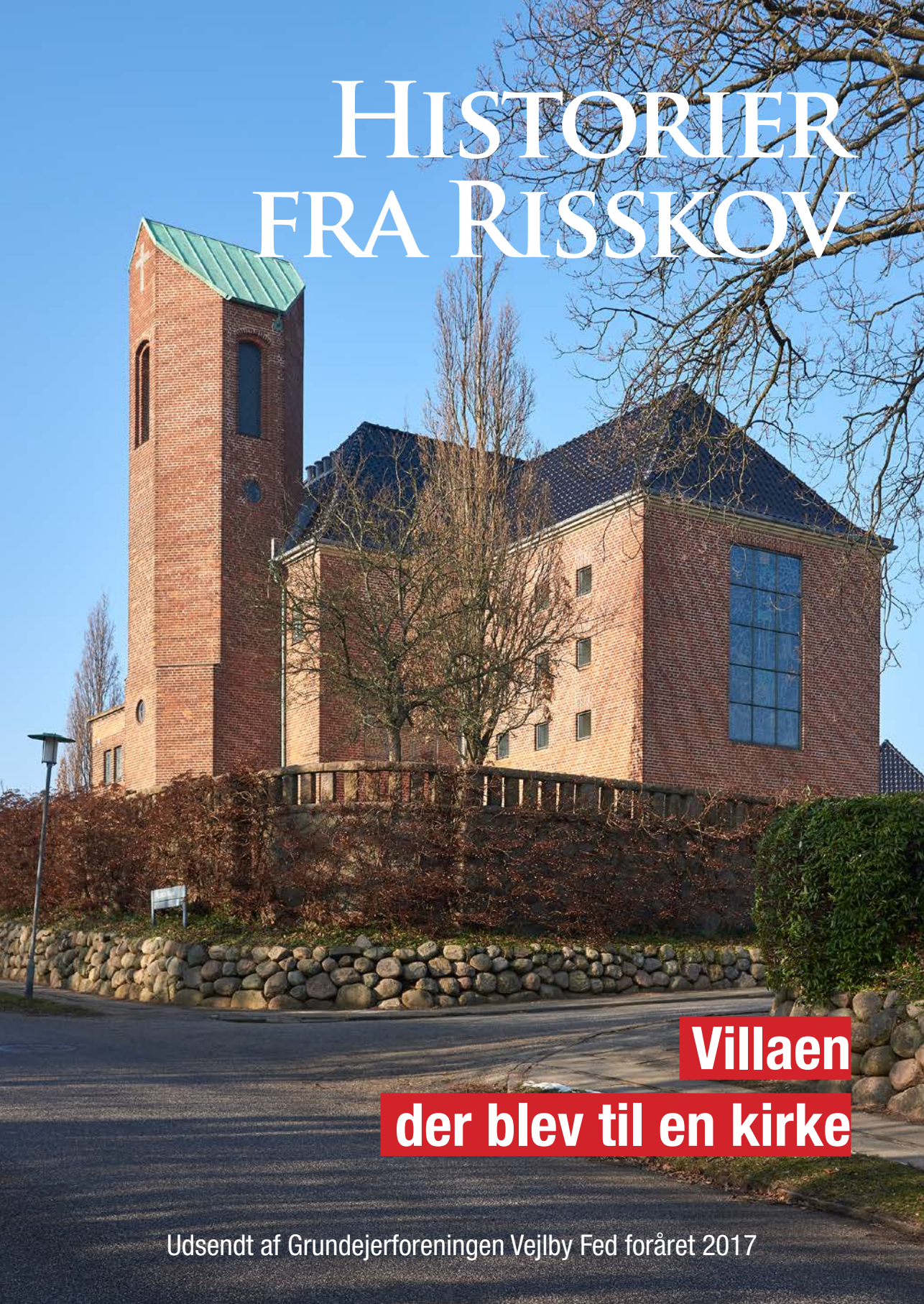

Villaen der blev til en kirke

Udsendt af Grundejerforeningen Vejlby Fed foråret 2017

Villaen der blev til en kirke

Et stykke unikt Danmarkshistorie

Vi har alle set den flotte bygning; den lidt specielle kirke, der ligger oppe på Solbakkens skråning. Herfra er en fantastisk udsigt. Altermosaikken med den korsfæstede Jesus, kan ses af cyklisterne på Rolighedsvej.

Billedet af den korsfæstede Jesus lyser om aftenen og kan ses fra bådene i hele Århusbugten. Klokkerne ringer - som det hører sig til - solen op og i seng hver dag. Men stedet er mere end bare en almindelig kirke.

Det er et stykke unikt Danmarkshistorie; for det er historien om en herskabsvilla, der først rummede en familie, og senere gik hen og blev til kirke for et helt sogn.

Den gamle villa rummer i sig selv historien om Risskov: Først var der landbrugsjord, så flyttede mennesker til, og der blev bygget huse. Da indbyggertallet i Risskov voksede fra slutningen af forrige århundrede og frem til anden verdenskrig steg også behovet for, at området fik sin egen kirke - og det lykkedes i 1934, hvor villaen blev ombygget til kirke.

Kirken på bakken kaldes i folkemunde for "Gavernes kirke". Det er fordi huset, hele grunden og mange af kirkens fornødenheder var en gave fra familien, der boede der - og en gave til beboerne i Risskov.

Det tidlige Risskov

I starten af 1900 tallet boomede Århus under industrialiseringen. Der var gang i hjulene.

Risskov havde igennem århundreder bare været landbrugsjord. Men midt i 1800 tallet blev Risskov Psykiatriske Hospital anlagt som sanatorie i et område, der på det tidspunkt var relativt øde. Men hospitalet var startskuddet til tilflytning af lægefamilier og andet personale fra hospitalet, og efterhånden blev krathuskvarteret ved skoven og stationsgadekvarteret ved vandet bebygget.

uus Stiftstidende

Nyheds-, politisk og Avertissements-Avis.

Vejret: Sydvestlige Vinde, Regn. Temperatur: Nat +2,5 C, i Dag +4,5 C. Barometer 753

Onsdag Aften den 17. Januar.

Smuk Gave: Den Clausenske Villa i Risskov skal være Kirke.

Skænket Kirke-Komiteen af Fabrikant Clausens Arvinger.

Villaen, som den nu præsenterer sig fra Rolighedsvej.

Den nye Kirke set fr. Skolevej.

ysnes af Hallen, har man i store Træk Linjerne for Bygningens Indre, som det vil komme til at præsentere sig efter Ombygningen. Hertil kommer Ombygningen af det nuværende Taarn, saa

nuværende Terrasse med tilhørende Hovedportal forsvinde, idet Kirken faar sin Hovedindgang fra den modsatte Side, altsaa fra Hovedpartiet mod Vest. Kirkegangerne skal altsaa for at komme til Kirke gaa fra Rolighedsvej op

Chokoladefabrikken Elvirasminde hvor Klosterport og Klostergade mødes.

Bebyggelserne med større villaer i starten af 1900 tallet strakte sig hen langs stranden forbi Strandvænge-kvarteret til Bellevue.

Det var i dette tidlige Risskov, at kimen til Risskov Kirke blev lagt. For inde i Århus havde en ung mand fået en idé.

Spor efter Chokoladefabrikken Elvirasminde kan stadig ses i Klostergade.

Chokoladefabrikken i Århus Midtby

Historien om Risskov Kirke starter faktisk med en ung mand ved navn Georg Fritz Clausen, som solgte sukkerprodukter, først med vareprøver fra sin cykel. Han købte som ung mand en sukkerforretning inde i skolegade i Århus.

Forretningen voksede, og blev til Chokoladefabrikken Elvirasminde, som vi også kan finde inde ved klostergade/klosterport i dag. Går man ind i baggårdene fra Klosterport til "Elvirasminde", kan man se mange af de gamle bygninger, og minder fra chokoladefabrikkens tid.

Chokoladefabrikkens kontor og administrationsbygning vendte ud imod Klostergade, hvor man stadig den dag i dag, kan se skiltet over det, der hedder "Heidis Bierstube". Men det var altså her, at Georg Clausen havde sin store forretning.

Chokoladefabrikken blev senere solgt og blev til dét, nogen måske kan huske som Samba Flødeboller.

I 1920erne var chokolade et efterspurgt og eksklusivt produkt. Der var ansat mange hundrede mennesker på

Risskov Kirke

Clausens Landsted set fra sydvest ca. 1933 – lige før ombygningen til kirke.

fabrikken. Georg Fritz Clausen var faktisk een af Århus' største arbejdsgivere - og en meget gavmild een af slagsen. Han havde det med at give hele månedslønninger i julegave til sine ansatte.

Da fabrikken inde i Århus voksede slog familien sig ned i nybyggerkvarteret Strandvænget, og begyndte at tegne på en bolig med en endnu bedre placering: lidt oppe ad bakken skulle der stå en stor villa. Og villaen blev tegnet af arkitekten Vilhelm Puck, som var stærkt inspireret af Hack Kampmann, der bl.a. tegnede Århus Teater.

En pragtvilla skyder op i Risskov

Sådan så den ud dengang, den store pragtvilla. Villaen blev bygget i 1922, og familien flyttede ind. De havde

Sognegården, der tidligere var præstebolig.
Billede fra 1970.

Stuen gik op gennem to etager, så der var plads til et stort juletræ. Bjælkerne i loftet er de samme, vi kan se i kirkerummet i dag.

indtil da boet på Syrenvej 5.

Det var uden tvivl Risskovs mest prominente villa.

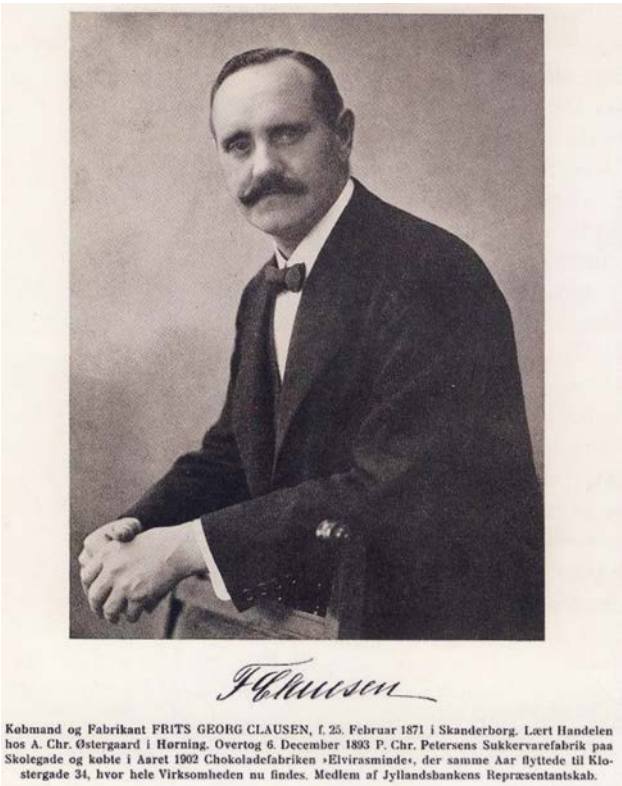

Villaen var selv efter dagens standard, en imponerende bygning - den var større end selv de nye arkitekttegnede "kasser" nede i 1. række. Bygningen havde endda sin egen kuppel med tesalon hvor der var udsigt over hele Risskov. Kuplen blev senere ombygget til klokketårn på kirken.

Bygningen havde fire funktionelle etager, 40 rum med i alt 16 kaminer i importeret grøn, italiensk marmor.

Udover den flotte villa blev der også bygget en "automobilgarage" og hestestald. Det blev senere til præstebolig, og kendes idag som sognegården til Risskov Kirke.

Inde i huset var der i stuen hele 7 meter til loftet. Der skulle jo være plads til et gigantisk juletræ. Familien var meget kristne, så julen skulle fejres med maner. Den samme stue med det store juletræ, hvor man fejrede Jesusbarnets fødsel, blev altså senere til et kirkerum.

Desværre døde Georg Clausen i 1927 i en alder af kun 56 år. Hans enke og børn blev boende.

Gavernes kirke

Georg Clausens enkefrue Marie levede indtil 1933. Da hun lå på sit dødsleje sagde hun til sine børn, at villaen - sammen med grunden - skulle doneres ikke til børnene, men til Risskov, der på det tidspunkt ledte efter et sted at bygge en kirke.

Huset og grunden var ikke testamenteret til formålet, men børnene valgte at ære hendes ønske. For et ord er et ord, om det blot bliver sagt eller står på skrift! Det hele blev derfor givet væk som gave - rub og stub - til den såkaldte "kirkekomité" i Risskov, som

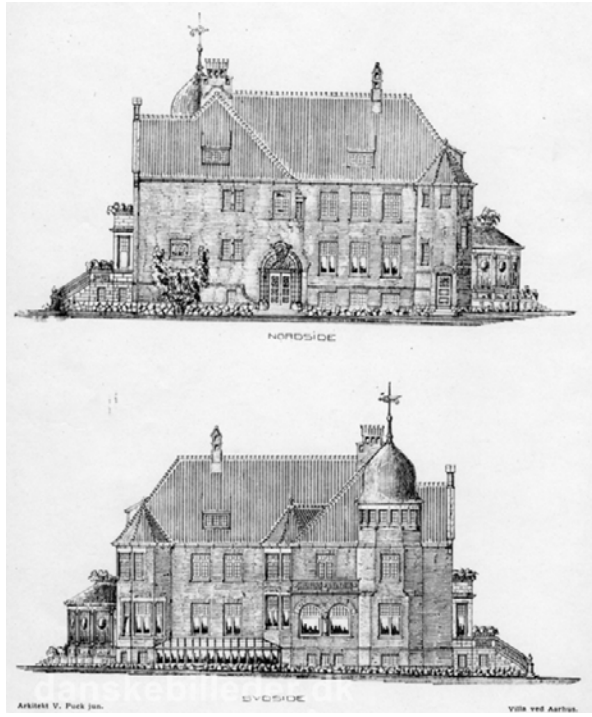

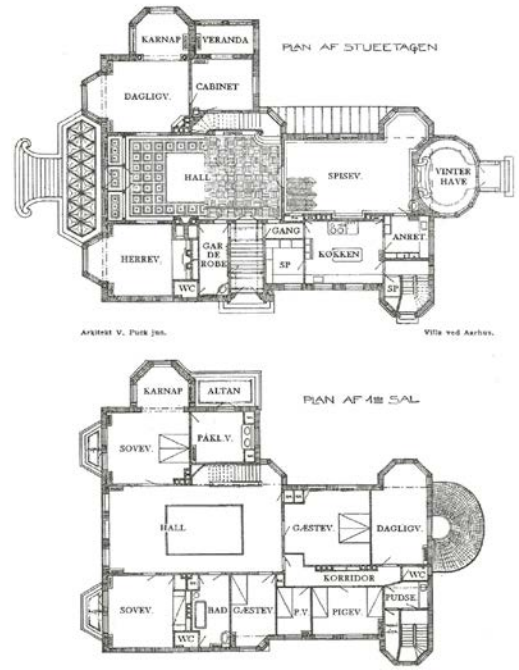

var stiftet til formålet at finde et sted til en ny kirke i Risskov.

En indsamling gik i værk blandt Risskovs damer - kaldet damekomiteen - som gik fra dør til dør for at samle donationer ind til ombygningen til kirke.

Familien Clausens børn gav også en stor portion penge - altså udover, at de havde givet det hele væk. Er der

Indvielse af Risskov Kirke i 1934

Kirkerummet i 1978 med nyt orgel.

noget at sige til, at Risskov Kirke kaldes “gavernes kirke”?

Således kom det i værk, at villaen

Det første konfirmationshold i 1936.

både blev givet væk, og fik midler til at blive bygget om til kirke.

Ombygning fra villa til kirke

Den smukke herskabsvilla blev bygget om til kirke i løbet af 1934. Kirken blev allerede indviet til 1. Advent i 1934, med en procession, der gik gennem spisestuen, der endnu ikke var ombygget.

Året efter blev ombygningen gjort færdig, og kuplen med tesalon blev erstattet af et klokketårn, der ser ud som i dag

Kirkens første præst var Pastor Bay. Her ses han med et af de første konfirmationshold i 1936.

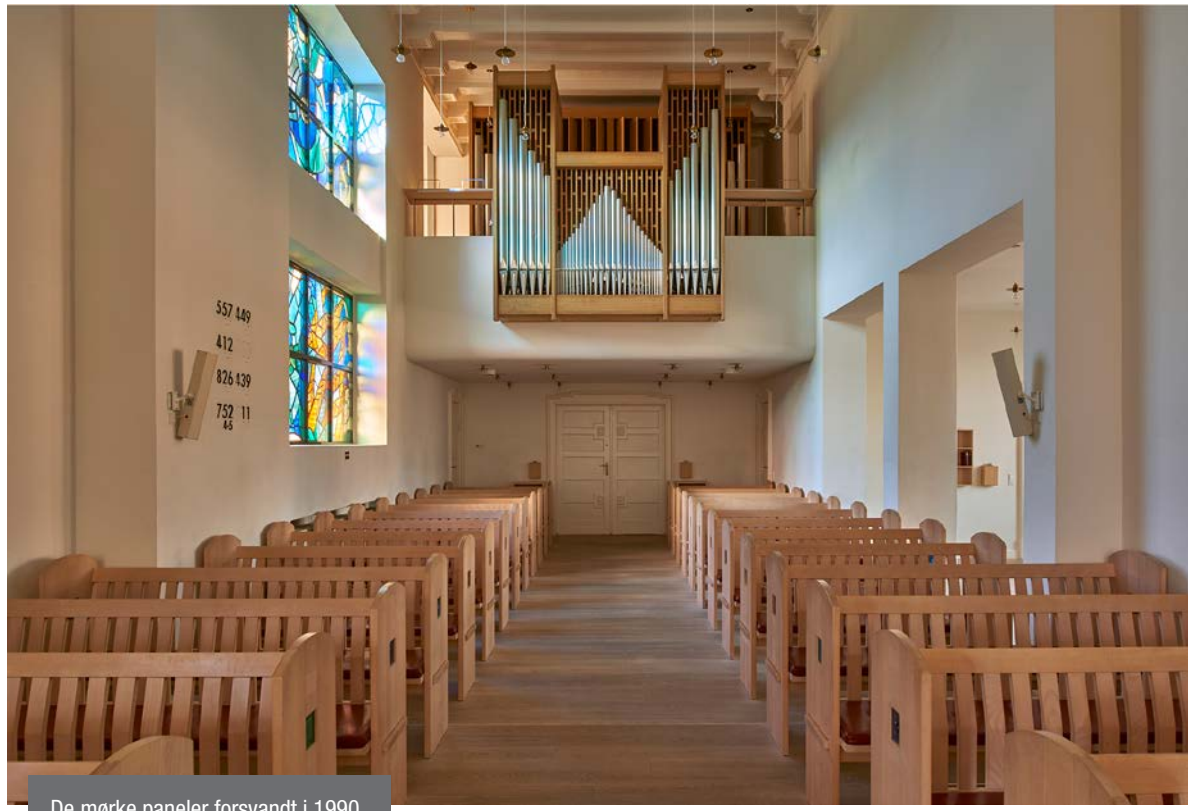

De mørke paneler forsvandt i 1990, og kirken ser ud, som i dag.

Pastor Bay, blev faktisk sat i fængsel af Gestapo i 1943, fordi han prædikede et frihedsbudskab, som tyskerne ikke brød sig om. Men det er en anden historie.

Risskov har vokseværk

Efter anden verdenskrig oplevede Risskov stor vækst og tilflytning. Og det fik også betydning for kirken. Snart var den gamle stue for lille, og kirken blev bygget ud til den traditionelle korsform med et “kor”, som er det område, hvor alteret står i dag. Der blev også bygget ud i siderne af kirken, så der blev gjort plads til op imod 500 mennesker.

Risskov var i 60erne også ved at være et stort område. Der var fuldt bebygget helt ud til Skæring og Egå.

Glasmosaik af Risskov-kunstneren Valdemar Foersom-Hegndal.
Vi ser jorden og solen som mødes, og danner en fisk - symbolet for Jesus.

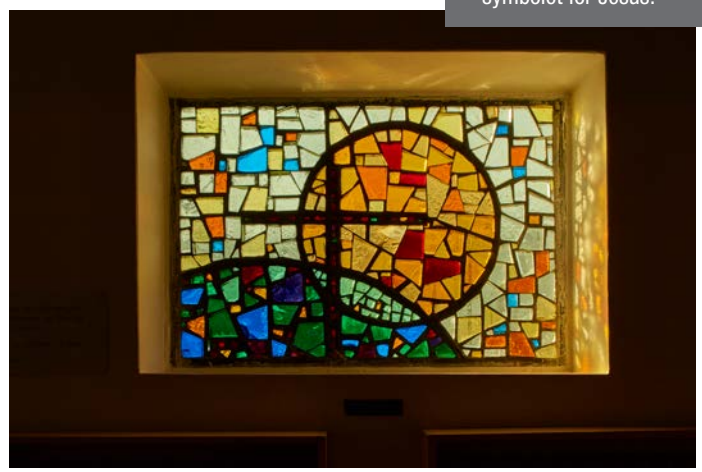

Det særprægede blå dåbsfad er lavet af glaskunstneren Tchai Munch.

En moderne kirke

I løbet af 1980erne blev det ret tydeligt, at kirken havde behov for en modernisering. Kirkerummet manglede det lys, som karakteriserede mange kirker. Rummet havde på det tidspunkt høje, mørke paneler.

Derfor gennemgik kirken en omfattende modernisering, der radikalt forandrede udseendet. Kirkerummet blev malet fuldstændig hvidt, der blev lavet et andet lysindfald i koret, og kunst og inventar blev udskiftet. Det er det kirkerum, man kender kirken for i dag.

Risskov Kirke i dag

Risskov Kirke har i dag et forholdsvist aktivt liv sammenlignet med andre sognekirker. Risskov er et kirkevenligt sogn. Det sker ofte, at kirkens rum er helt eller delvist fyldt.

Der er selvfølgelig åbent hver søndag for almindelige gudstjenester, men man kan også opleve musik- og forfattergudstjenester, korte og familievenlige gudstjenester med spisning.

Kirken har en bredt sortiment af arrangementer, dog primært musik og foredrag målrettet det ældre publikum.

Der findes dog også tilbud til børnefamilier i form af babysalmesang. Og med et stort område som Risskov markeres livets højtider ofte i kirken

med dåb, konfirmationer, bryllupper og begravelser. Du finder flere informationer på risskovkirke.dk.

Spor af den gamle kirke

Kommer du forbi kirken i dag vil du stadig kunne se spor af den gamle villa. Den har stadig et vist "villapræg" set udefra. De mange vinduer, kviste og karnapper taler sit tydelig sprog om, at det ikke altid har været en kirkebygning.

Når du kommer ind igennem kirkens indgang/våbenhus, som er en nyere tilbygning, og ind i selve kirkerummet, kan du i loftet stadig se de originale loftbjælker, og dørene til kirkerummet er også originale. Tager du sideindgangen i kirken, kommer du faktisk ind gennem dét, der oprindeligt var husets hovedindgang. Den er bevaret fuldstændig originalt, og peger direkte tilbage til en tid, hvor tjenestefolkene gjorde klar i køkkenet til familien.

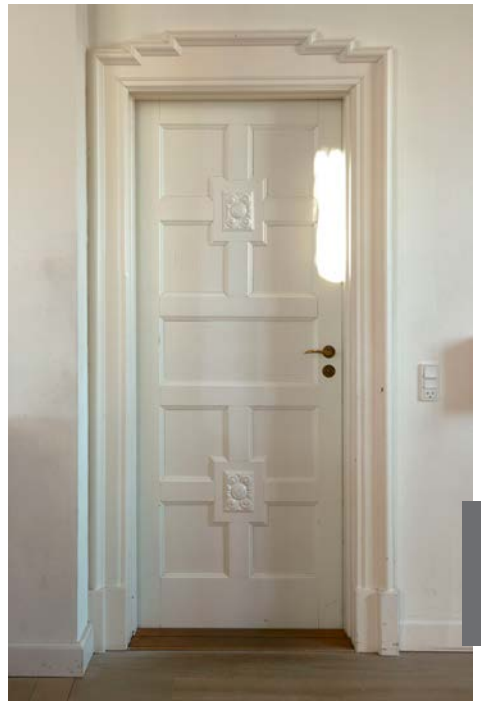

Smukke spor fra den fornemme villa ses overalt.

Det siges desuden, at hvis man under en gudstjeneste skulle miste koncentrationen fra det kristne budskab, stadig kan dufte cigarrøgen i kirkerummet.

Layout og grafik: Øjvind Serup, GVF

Tekst: Mikkel Michelsen,
mikkelmichelsen@gmail.com

De gamle billeder: Risskov Kirkes arkiv,
danskebilleder.dk og Mikkel Michelsen.

Farvefotos af kirken i dag:
Aage Lund, Risskov

GVF udgiver "Historier fra Risskov", da vi gerne vil dele og gemme områdets historie.

De omdeles gratis til medlemmerne hvert forår sammen med GVF-Avisen.

Har du en interessant historie fra det gamle Risskov, så skriv til formand@gvf-risskov.dk